

Sag T-6/89

Enichem Anic SpA mod Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber

»Konkurrence — begreberne aftale og samordnet praksis — kollektivt ansvar — spørgsmålet om, hvem der er ansvarlig for en overtrædelse«

Forslag til afgørelse fra den udpegede generaladvokat, dommer B. Vesterdorf, fremsat den 10. juli 1991	1627
Retten dom (Første Afdeling) af 17. december 1991	1628

Sammendrag af dom

- 1. Konkurrence — administrativ procedure — kommissionsbeslutning hvorved der fastslås en overtrædelse — klagepunkter der kan tages i betragtning (EØF-Traktaten, art. 85, stk. 1)*
- 2. Konkurrence — administrativ procedure — høringer — foreløbigt referat fremsendt til Det Rådgivende Udvalg og Kommissionen — sagsbehandlingsfejl — foreligger ikke (Kommissionens forordning nr. 99/63)*
- 3. Konkurrence — administrativ procedure — iagttagelse af retten til kontradiktion — ret for parterne i en procedure til at få tilsendt høringskonsulentens rapport og kommentere den — foreligger ikke*
- 4. Konkurrence — karteller — aftaler mellem virksomheder — begreb — enighed om adfærd på markedet (EØF-Traktaten, art. 85, stk. 1)*

5. *Konkurrence — karteller — samordnet praksis — begreb — koordination og samarbejde uforeneligt med kravet om, at enhver virksomhed uafhængigt skal fastlægge sin adfærd på markedet — møder mellem konkurrenter med det formål at udveksle oplysninger, der er afgørende for deltagernes udarbejdelse af deres forretningsmæssige strategi*
(EØF-Traktaten, art. 85, stk. 1)
6. *Konkurrence — karteller — kompleks overtrædelse, der indeholder elementer af aftaler og af samordnet praksis — kvalifikation under ét som »en aftale og samordnet praksis« — tilladt — betydning for beviset*
(EØF-Traktaten, art. 85, stk. 1)
7. *Konkurrence — karteller — samordnet praksis — påvirkning af handelen mellem medlemsstater — samlet vurdering og ikke af hver af deltagerne*
(EØF-Traktaten, art. 85, stk. 1)
8. *Konkurrence — fællesskabsbestemmelser — overtrædelser — ansvar herfor — afbændelse af et aktivitetsområde — den juridiske person der var ansvarlig for virksomhedens drift på tidspunktet for overtrædelsen — ophørt med at bestå — den juridiske person, der fortsætter driften, ansvarlig*
(EØF-Traktaten, art. 85, stk. 1)
9. *Institutionernes retsakter — begrundelse — henvisning til udtalelser, der skal indhentes — pligt — rækkevidde — beslutning i henhold til konkurrencereglerne — høringskonsulentens udtalelse — ikke en udtalelse, der skal indhentes*
(EØF-Traktaten, art. 190)
10. *Konkurrence — bøder — størrelse — udmåling — kriterier — virksomhedens tidligere adfærd*
(Rådets forordning nr. 17, art. 15, stk. 2)

1. Den beslutning, som Kommissionen i medfør af Traktatens artikel 85, stk. 1, retter til virksomheder eller sammenslutninger af virksomheder, kan ikke indeholde nye klagepunkter, der ikke er nævnt i meddelelserne om klagepunkter.

afslutningen af den pågældende procedure, er ugyldig, såfremt dokumentet er affattet på en sådan måde, at adressaterne kan blive vildledt på et afgørende punkt.

2. Det forhold, at det referat af høringen, der fremsendes til Det Rådgivende Udvalg for Kartel- og Monopolspørgsmål og Kommissionen, er foreløbigt, er kun en sagsbehandlingsfejl, der kan medføre, at den beslutning, der træffes ved

3. Retten til kontradiktion indebærer ikke, at virksomheder, som er omfattet af en procedure i henhold til Traktatens artikel 85, stk. 1, har krav på at kommentere høringskonsulentens rapport. Reglerne om kontradiktion er således iagttaget i tilstrækkeligt omfang, når de

forskellige instanser, der medvirker ved udarbejdelsen af den endelige beslutning, korrekt er blevet orienteret om virksomhedernes argumentation i deres svar på de klagepunkter, Kommissionen har meddelt dem, og på det bevismateriale, Kommissionen har påberåbt sig til støtte for klagepunkterne. Høringskonsulentens rapport er et rent internt dokument i Kommissionen, der kun er vejledende, og formålet med denne er ikke at supplere eller korrigere virksomhedernes argumentation, at fremsætte nye klagepunkter eller fremkomme med nyt bevismateriale mod dem.

4. Det er tilstrækkeligt, for at der er tale om en aftale i henhold til Traktatens artikel 85, stk. 1, at de pågældende virksomheder har givet udtryk for en fælles vilje til at optræde på markedet på en bestemt måde. Det er tilfældet, når der mellem flere virksomheder er enighed om at nå målpriser og salgsmål.

5. De kriterier om koordination og samarbejde, der er afgørende for definitionen af begrebet samordnet praksis, skal forstås ud fra den grundtanke, der ligger bag Traktatens konkurrencebestemmelser, og hvorefter enhver erhvervsdrivende uafhængigt skal tage stilling til den politik, han vil føre på det fælles marked. Selv om dette krav om uafhængighed ganske vist ikke udelukker, at virksomhederne kan foretage de nødvendige tilpasninger til deres konkurrenters konstaterede eller forventede adfærd, forhindrer det imidlertid enhver direkte eller indirekte kontakt mellem

virksomheder, som har til formål eller til følge enten at påvirke en aktuel eller potentiel konkurrents adfærd på markedet eller at informere denne om den adfærd, som den pågældende virksomhed selv har besluttet sig til — eller påtænker — at indtage på markedet.

Der er tale om samordnet praksis, når virksomheder deltager i møder, der har til formål at fastsætte målpriser og salgsmål, og hvorunder der udveksles oplysninger mellem konkurrenter om de forventede priser, om deres dækningspunkt, om de begrænsninger i salgsmængderne, de anser for nødvendige, og om deres omsætning, idet de deltagende virksomheder nødvendigvis må tage hensyn til de oplysninger, de således får, ved fastlæggelsen af deres adfærd på markedet.

6. Der kræves ikke i henhold til Traktatens artikel 85, stk. 1, en specifik kvalifikation af en kompleks, men sammenhængende overtrædelse, der består af en fortsat adfærd med ét eneste formål, og som samtidig indeholder elementer, som må kvalificeres som »aftaler«, og elementer, som må kvalificeres som »samordnet praksis«, men en sådan overtrædelse kan kvalificeres som »en aftale og samordnet praksis«, og det kræves ikke, at der samtidigt og kumulativt føres bevis for, at de faktiske omstændigheder hver for sig indeholder de elementer, der er forudsætningen for, at der foreligger en aftale og en samordnet praksis.

7. En virksomhed må anses for at have deltaget i en aftale eller samordnet praksis, der kan påvirke handelen mellem medlemsstater, og således for at have tilsidesat Traktatens artikel 85, stk. 1, når de deltagende virksomheders adfærd samlet kan have denne virkning, uden hensyn til virkningen af den pågældende virksomheds selvstændige deltagelse.
8. Traktatens artikel 85, stk. 1, er rettet til økonomiske enheder bestående af en samling af materielle og menneskelige ressourcer, der kan medvirke ved overtrædelser af bestemmelsen. Når der er påvist en sådan handling, må det fastslås, hvilken fysisk eller juridisk person der var ansvarlig for virksomhedens drift på tidspunktet for overtrædelsen, således at vedkommende kan drages til ansvar herfor. Når den person, der var ansvarlig for virksomhedens drift, imidlertid er ophørt med at bestå i retlig betydning i tiden mellem overtrædelsen og det tidspunkt, hvor virksomheden skal drages til ansvar, må det først fastslås, hvor den samling af materielle og menneskelige ressourcer, der har medvirket ved overtrædelsen, befinder sig, for at det dernæst kan fastslås, hvem der er blevet ansvarlig for driften heraf, således at det undgås, at virksomheden ikke kan drages til ansvar, fordi den person, der på tidspunktet for overtrædelsen var ansvarlig for driften, ikke længere eksisterer.
9. Det forhold, at der ikke i en beslutning i henhold til konkurrencereglerne henvises til høringens konsulentens rapport, er ikke i strid med Traktatens artikel 190, idet denne rapport — der ikke efter de herom gældende bestemmelser skal fremsendes til Det Rådgivende Udvalg for Kartel- og Monopolspørgsmål eller Kommissionen — ikke er en udtalelse, som Kommissionen som beslutende organ er forpligtet til at indhente.
10. Ved udmålingen af bøder for overtrædelse af Traktatens konkurrenceregler kan det forhold, at Kommissionen tidligere har fastslået, at en virksomhed har overtrådt disse regler, og i givet fald har pålagt den en sanktion herfor, anses for en skærpende omstændighed i forhold til denne virksomhed, men det må anses for normalt, at der ikke tidligere har været tale om en overtrædelse, og Kommissionen er ikke forpligtet til at tage hensyn hertil som en formildende omstændighed.